

le na poklic umetnika, je prezrl nekaj, kar jasno priča o nasprotnem. Edinstvenost, ki izključuje vse, je cilj človeka z bombami. Čeprav je P. v Električni žogi zavrgel »slavolok modrijanov« pa svet, ki vanj pelje lestva, ki jo je spletel ta »mrežopletalec«, pomeni vendarle odrešenje samo zanj, za druge ne. Zanj, ki misli na »daljni čas, ko bodo... prebirali ljudem moje kompozicije namesto evangelijev.« Naj bo Podbevšek ponižno prepričan, da se to ne bo zgodilo, kakor so sploh prazne sanje tistih, ki verujejo v umetnost kot religijo bodočnosti.

In če P. misli, da je odkril bistvo slovenskega človeka s tem, da je kopiral Nietzschejevega Herrenmenscha, ali če hočete, ga imenujem tudi Fausta, se bridko vara. Svet, ki se nam tu odgrinja, je svet egocentričnega, sebičnega duha. To je svet človeka-boga! Mi odklanjamo evangelij, ki ga nam oznanja ta zapozneli »brat« Zarathustre.

In bolj na to poslednje dejstvo kot na predstojajočo formalno analizo mislim, če trdim, da ravno v tem leži P. silni minus, ker v tem se je izkazala nemoč njegova, v tem se je razodela plitvost šibke individualnosti. Sebe samega je videl, nas ne, in to v času, ki je klical ves po človeku. Poet pa, ki ni pojoče srce vseh, ni videc: Samemu sebi bo pel, a ne človeštvu, ki ga žejja za Večnim, Edinim, Brezimmnim. Zato se je moral odeti v haljo olimpijca, Bombenwerfer, ker bi ga sicer nihče ne opazil. Tisti pa, ki je resnično prerok svojega ljudstva, pride tih kot romar, a ko izpregovori, poje njegova beseda širom zemlje od srca do srca.

Če sklenemo s perspektivo v prihodnost, moramo reči: Mi jemljemo knjigo le še kot dokument dobe, ki je šla mimo nas. Vendar je prav, da je izšla. Bodočnosti obraz se bo oblikoval po svoje, v kolikor njene dobre strani niso izkazane že sedaj. Smer nadaljnjega razvoja pa bo šla preko in mimo nje in je že danes šla. France Vodnik.

Fr. Jaklič: **Zadnja na grmadi.** Zgodovinska povest. (Mohorjeva knjižnica 6.) 1925. Založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah.

Saj ni tako strašno davno, da bi bili mogli Jakliča pozabiti, odkar je bil zamolknil. Pisal pa je vendar v — dveh dobah. Ostal je bistveno iz prve v drugo eden in isti — Podgoričan včeraj in danes. A prav zato bo veljal kot starejši pisec sočne idile »Sin« trajneje nego kot homerid ribniške zadnje čarovnice. Kot poljudnemu pripovedniku, — da si ne osvojim nekam trpke hrvatske besede »pripovedač« —, gre Jakliču še vedno nekako prvenstvo. Ni nov, a pozna elemente vse starejše pripovedne tehnike, ni oblikovatelj lie, a ima vendar v dialogu in glosi besedo dovoljne nazornosti, ni efektno živahen, a ume zgraditi zajemajočo fabulativno sintezo. Kakor je bil je še domačnost, slovenski od Dobropolj, Ribnice in tam okoli. Impresija mu je seveda neznana. Z »Zadnja na grmadi« bi bil pred dvajsetimi leti Ganglu izbil nagrado za »Tri rodove«. Bolje pisane ljudske povesti v širokem obsegu niti v letu 1924. pri nas ni napisal nihče. Bolje pi-

sane, sem rekel. Zato, ker vendar bridko čutim, da bi se moral Jaklič kot mož zrele pameti mimo lagodnega stiliziranja globlje zavedati psihološko neoporekljive nujnosti v igri dejanja in protivnega dejanja. Kaj naj dem n. pr. o putifarski Kočevarici, ki še ljubi in se v drugo smer maščuje, ko jo je pahnil vstran Krznič — Jožef? Motiv putifarstva je zame v eno samo smer. To je vsa in edina logika vse in vsake močne in tipične motivnosti! A daj B, da da B še C, ne pa: A da B ali Č in Č!... Podobno vidim lutkarske vrvice še v Polonki, Šamutu, Martinku. Lutkarske vrvice! Saj vem, da jih niti Detela ni vselej znal skriti. A Jurčič jih je! In Jaklič bi se iz Jurčiča še dokaj naučil. Ne zato, ker je vprav on. Zato, ker je to sploh treba! Zato, ker vem, da mora biti vsaka dobra slovenska ljudska povest naših dni — vsaj umetniško rutinirana, če že ne — prava arhitektonično zgrajena umetnina! Dr. I. Pregelj.

Ivan Zorec: **Zeleni kader.** Povest iz vihar- nih dni našega narodnega osvobojenja. V Ljubljani, 1923. J. Blasnika nasl. Naslov pove mnogo. Vsega ne. Preprosti bo bral do konca, da izve vse. Jaz sem knjigo preletel, pa vem dovolj, da »kader« umetniško ni niti »Gospodin Franjo«. Pa zato, ker je Zorec preveč časnikarsko folkloril z »jugoslovanskimi dokumenti«, kot je n. pr. besedilo majske deklaracije, pa zato, ker je premalo folkloriziral iz duše in zemlje in sebe. Knjiga sicer nima ambicij. Zato jo priporočamo. Dr. P.

Branislav Nušić: **Občinsko dete.** Roman dojenčka. Ljubljana, 1923. Tiskarna J. Blasnika nasl. »Opštinsko Dete« je med najpoljudnejšimi Nušićevimi spisi. Vse ves Nušić: »čovek od specifično beogradskog duha, lak na reči sa naročitim smislom za komiku« itd. Prevod je bolj založniško blago (dva in pol leta, božji ugodnik?) nego književnost. Mimogrede še tole: Slovenska šola se je po odredbi spominjala šestdesetletnega avtorja, iz čigar spisov se gotovo ne bo vzgajala. Najmanj v duhu nacije. Praznujmo odslej genije kot je n. pr. Nemcem Schiller, ne pa Heine, da ne rečem Roda-Roda. Dr. I. P.

Andrej Rape: **Tisoč in ena noč.** 1. zvezek. V Ljubljani, 1924. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Arabsko arabesko pravljico zbirko Alf Leilah wa Leilah je Evropi odkril Francoz Anton Gallaud. Po njem in za njim so dobili kulturni jeziki popolne prevode. Ali je takšen za Slovence nujen, dvomim. Počel ga je Rape, in kakor je očitno iz jezika, ob nemški izdaji, ki naj jo določi kdo drugi, ki ima knjige pri roci. Vsebina prvega Rapetovega zvezka je povest iz prve do štiridesete noči. Rape hoče prapesem poljuditi. Pa to ne gre. Take knjige so folklor, ki potrebuje znanstvenega tolmača in nekaj več literarno-kritične besede, kot pa je vsebuje Rapetov Uvod v knjigo. Rape bo s svojo knjigo sebe ubil, čitatelja in še založnico. Dr. I. P.